

telijke Europese front van de Eerste Wereldoorlog beëindigde (pp. 212). Zijn voorganger in die functie, Richard von Kühlmann (1873-1948), stelde het als volgt: “Dit was de doelstelling van de subversieve activiteiten die we in Rusland achter het front in gang hebben gezet; in de eerste plaats het versterken van de separatieve neigingen en het ondersteunen van de bolsjewieken”. (pp. 218)

Beide citaten werden ontleend aan het onlangs verschenen boek van de Britse historica Catherine Merridale (°1959) over de historisch geworden (trein)reis uit de lente van 1917, die Vladimir Ilijitsj Oelljanov alias Lenin (1870-1924) van zijn ballingsoord in het Zwitserse Zürich naar de Russische hoofdstad Sint-Petersburg (Petrograd) bracht. Deze reis werd gefinancierd en gefaciliteerd door Duitsland, dat hoopte op die manier (de oorlogsspanningen van) het tsaristische regime te verzwakken. *Lenin in de trein. De reis naar de revolutie* reconstrueert zowel de feitelijke als de ‘overdrachtelijke’ reis van deze Russische advocaat, marxist, agitator en politiek theoreticus, die er uiteindelijk toe leidde dat hij en zijn relatief kleine groep medestanders via een staatsgreep in de herfst van 1917 een communistische éénpartijstaat vestigden in het voormalige tsarenrijk, dat werd omgedoopt tot de Sovjetunie.

Ook voor geïnteresseerden in de geschiedenis van de Vlaamse beweging is deze boeiende maar soms ietwat (ideologisch) gekleurde monografie – een voorbode van de stroom publicaties die dit jaar zou kunnen worden verwacht naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de Russische revolutie (?) – zonder meer het

Catherine Merridale, *Lenin in de trein. De reis naar de revolutie*, Amsterdam, Nieuw Amsterdam Uitgevers, 2016, 288 pp., ISBN 9789046821251

“We werken niet samen met de bolsjewieken, we gebruiken ze. Dat is hoe de politiek functioneert”, zo noteerde de latere Duitse minister van Buitenlandse Zaken Paul von Hintze (1864-1941) kort vóór zijn land op 3 maart 1918 met het inmiddels communistische Rusland de vrede van Brest-Litovsk sloot, die de vijandelikheden op het oos-

lezen waard. Met name omdat de auteur informatief, zonder omwegen en weloverwogen de doelstellingen, de methoden en de middelen van het Duitse imperialisme tijdens de Grote Oorlog uiteenzet en toelicht, een geopolitieke strategie (zonder scrupules) waarvan ook de *Flamenpolitik* in België een onderdeel vormde. “*De Duitsers waren [tijdens de Eerste Wereldoorlog] niet erg fijnzinnig te werk gegaan*”, zo schrijft Merridale onder meer. “*Hun agenten hadden zich bereid getoond iedereen te financieren, van Finse en Estse separatisten tot Turkmeense jihadpredikers.*” (pp. 217) Ter illustratie nog twee heel concrete voorbeelden van dit niet-militaire, Duitse oorlogsbeleid die deze nu als zelfstandig academica werkzame voormalige hoogleraar geschiedenis aan de University of London aanhaalt. Zo bleef het Duitse Keizerrijk ook in de jaren 1914-1918 vier Franse kranten mee financieren en er werden in die jaren nooit gerealiseerde plannen gesmeed om met Duits geld een legertje van Ierse republikeinse nationalistes op de been te brengen om de Britten in Egypte te bestrijden...

Dat dit het kader en de context was waarin zij functioneerden, zullen de meeste Vlaamse activisten allicht niet hebben beseft of geweten. Hoe had het trouwens gekund? Maar het was helaas wel de cynische realiteit van de internationale machtspolitiek en de geheime politieke en militaire diplomatie van destijds, waarvan de aard, het karakter en de aanpak sindsdien overigens niet zijn gewijzigd, wel integendeel...

[NICO VAN CAMPENHOUT]